

Brüsszel, 2017.5.30.
COM(2017) 247 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

az EU megújított felsőoktatási programjáról

{SWD(2017) 164 final}

1. ÚJ LENDÜLET A FELSŐOKTATÁS SZÁMÁRA AZ EU-BAN

Az EU megújított felsőoktatási programja ...

Az európai projekt sikere attól függ, hogy az EU képes-e jobb jövőt építeni az európai polgárok számára. Ez az egyik fő üzenete a Bizottság Európa jövőjével foglalkozó fehér könyvének¹. Ugyancsak ez áll a „Befektetés az európai ifjúságba” című kezdeményezés², valamint az „Új európai készségfejlesztési program”³ középpontjában. Ezek mind világossá tették, hogy a hatékony oktatási és képzési rendszerek jelentik az igazságos, nyílt és demokratikus társadalmak, valamint a fenntartható növekedés és foglalkoztatás alapját. A „szociális jogok uniós pillére”⁴, valamint a globalizáció előnyünkre fordításáról szóló friss vitaanyag⁵ prioritásként jelöli meg az oktatást és a készségeket az európai együttműködés terén.

A felsőoktatás szerepe egyedülálló. A magasan képzett, társadalmi szerepvállalás iránt elkötelezett emberek iránti igény egyre növekszik és változik. Az előrejelzések szerint a 2025-ig tartó időszak során az összes állás feléhez felsőfokú képesítésre lesz szükség. A felsőfokú készségek hiánya már megfigyelhető. A digitális technológiának köszönhetően az állások egyre rugalmasabbak és összetettebbek. Minden eddiginél fontosabb, hogy az emberek vállalkozó szelleműek legyenek, képesek legyenek összetett információk kezelésére, autonóm és kreatív gondolkodásra, a források - köztük a digitális források - intelligens felhasználására, a hatékony kommunikációra és a rugalmasságra. Európának még több kiemelkedő teljesítményt nyújtó emberre van szüksége, akik képesek élvonalbeli technológiák, valamint olyan megoldások kifejlesztésére, amelyek meghatározzák jövőbeli jólétünket. Ezzel párhuzamosan a társadalmainkban megfigyelhető fokozódó polarizáció és a demokratikus intézmények iránti bizalmatlanság elleni küzdelem mindenkitől - a felsőoktatásban dolgozóktól és tanulóktól egyaránt - megköveteli az őket körülvevő közösségekkel való aktívabb együttműködést, valamint a társadalmi befogadás és a mobilitás előmozdítását.

Az oktatás, kutatás és innováció területén hatékony, a társadalommal élő kapcsolatban álló felsőoktatási intézmények és rendszerek nélkül Európa nem tud választ adni ezekre a kihívásokra. A felsőoktatás reformja a tagállamok feladata, a világszínvonalú oktatás és képzés megteremtésére irányuló erőfeszítéseik részét képezi. Az EU mindazonáltal segítséget nyújthat a tagállamoknak oktatási reformtörekvéseik során. Az EU megújított felsőoktatási programjának⁶ célja biztosítani, hogy a felsőoktatás modernizációját támogató uniós kezdeményezések lényeges kérdésekre összpontosuljanak, és segítséget nyújtsanak a következő uniós finanszírozási időszakra való felkészüléshez is.

...ami a már elvégzett munkára épül...

¹ [COM\(2017\) 2025 final.](#)

² [COM\(2016\) 940 final.](#)

³ [COM\(2016\) 381 final.](#)

⁴ [COM\(2017\) 250 final.](#)

⁵ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-harnessing-globalisation_hu

⁶ Bejelentve: COM(2016) 941 final.

Az EU a múltban sikeresen támogatta a felsőoktatást szakpolitikai együttműködési és finanszírozási programokon keresztül. Az európai szemeszter az oktatással kapcsolatos országspecifikus ajánlások révén kulcsszerepet játszik a reformok előmozdításában. Az Európa 2020 stratégia, valamint az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszere (Oktatás és képzés 2020) részeként a Tanács azt a célkitűzést fogalmazta meg, hogy 2020-ra a fiatalok 40 %-a rendelkezzen felsőfokú vagy azzal egyenértékű képesítéssel. E célkitűzés elérése érdekében a felsőoktatási modernizációs program⁷ 2011 óta stratégiai iránymutatást nyújt az uniós és tagállami tevékenységek során a következőkhöz:

- **adatgyűjtés arra vonatkozóan, hogy mi az, ami működik a felsőoktatásban** (az oktatásban, a kutatásban, az innovációban és a rendszerek kialakításában), tanulmányok, szakértői csoportok, valamint a referenciaértékek és mutatók elemzése és figyelemmel kísérése révén;
- **az együttműködés, az egymástól való tanulás és a célirányos szakpolitikai tanácsadás támogatása** a kormányok és a felsőoktatásért felelős hatóságok között;
- **a felsőoktatási intézmények kapacitásának és eredményeinek erősítése** az intézmények és partnereik közötti innovatív együttműködési projektek finanszírozása (Erasmus+, Horizont 2020 kezdeményezés), valamint az európai strukturális és beruházási alapokon (esb-alapok) keresztül infrastrukturális, létesítményi, készségfejlesztési és innovációs projektekbe történő beruházások finanszírozása révén. Az Európai Beruházási Bank projektjei is támogatják a felsőoktatási infrastrukturális beruházásokat, többek között az európai strukturális és beruházási alapokon keresztül;
- **a hallgatók, az oktatók, valamint a kutatók nemzetközi mobilitásának támogatása**, ami lehetőséget biztosít számukra tapasztalataik és készségeik fejlesztéséhez (Erasmus+ és Marie Skłodowska-Curie-cselekvések); valamint
- a felsőoktatás, a kutatás és az üzleti világ közötti **együttműködés erősítése**.

...de a figyelmet a jelenlegi és a felmerülő lehetőségekre és kihívásokra tereli

A tagállamok, a szociális partnerek és a felsőoktatási ágazat mind elismerték az uniós tevékenységek kedvező hatását, valamint az általuk biztosított nemzetközi dimenziót. Az EU jó úton halad a 40 %-os képesítési cél elérése felé, azonban, amint arra a 2016-ban a felsőoktatás jövőbeli uniós támogatásáról szóló nyilvános konzultáció is felhívta a figyelmet,⁸ az európai felsőoktatási rendszerek az alábbi kihívásokkal küzdenek⁹:

- **Európában eltérés mutatkozik a készségkereslet és a készségkínálat között:** az EU számos területe hiányt szenved bizonyos magas szintű szakképzettséget igénylő

⁷ [COM\(2011\) 567 final.](#)

⁸ Lásd az új európai készségfejlesztési programot kísérő [bizottsági szolgálati munkadokumentum II. mellékletét.](#)

⁹ Lásd a kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentumot.

szakmákban¹⁰, mind a képesítések, mind pedig az azokhoz kapcsolódó készségek minősége tekintetében. Ugyanakkor túl magas azoknak a hallgatóknak a száma, akik gyenge alapkészségekkel (írni-olvasni és számolni tudással, digitális ismeretekkel) diplomáznak, az olyan transzverzális készségek (problémamegoldás, kommunikáció stb.) megszerzése nélkül, amelyekre szükségük lenne az ellenálló képesség kialakításához egy változó világban.

- **Állandó és fokozódó társadalmi megosztottság:** a hátrányos társadalmi-gazdasági és bevándorló háttérrel rendelkező emberek esetében sokkal kisebb a valószínűsége annak, hogy bekerülnek a felsőoktatásba és ott képzést szereznek; az oktatókról és a diplomásokról sokan úgy vélik, hogy elkülönülnek a társadalom többi részétől, valamint továbbra is jelentős a tanulmányi terület szerinti nemi szegregáció;
- **innovációs szakadék:** a felsőoktatási intézmények sokszor nem járulnak hozzá az innovációhoz megfelelő mértékben a szélesebb értelemben vett gazdaságban, főleg saját régiójukban. A felsőoktatás innovációs teljesítménye jelentősen eltérő a különböző uniós régiókban.
- **a felsőoktatási rendszerek különböző elemei közötti együttműködés nem mindig zökkenőmentes:** a felsőoktatásban alkalmazott finanszírozási, ösztönzési és jutalmazási mechanizmusok kialakítása nem mindig teszi lehetővé a jó minőségű oktatás és kutatás, az innováció, a társadalmi befogadás és szerepvállalás elismerését. Számos esetben korlátozott az iskolákkal, a szakképzést nyújtó intézményekkel és a felnőttképzéssel való együttműködés.

2. CSELEKVÉSI PRIORITÁSOK

Ideje új irányt kijelölni a felsőoktatás uniós támogatása területén. Ennek során foglalkozni kell a fentiekben leírt négy kihívással, az ezeknek megfelelő négy, uniós szintű fellépésekkel támogatott cselekvési prioritásra történő fókuszálással:

1. A készségkereslet és -kínálat közötti jövőbeli eltérések felszámolása és a kiválóság elősegítése a készségfejlesztésben;
2. Befogadó és összekapcsolt felsőoktatási rendszerek kialakítása;
3. Annak biztosítása, hogy a felsőoktatási intézmények hozzájáruljanak az innovációhoz;
4. Hatékony és eredményes felsőoktatási rendszerek támogatása.

2.1 A készségkereslet és -kínálat közötti eltérések felszámolása és a kiválóság elősegítése a készségfejlesztésben

Európa **felsőfokú készségek iránti keresletének** kezelése érdekében fellépésekre van szükség. Elsősorban több ember számára kell vonzóvá tenni az olyan tanulmányi területeket,

¹⁰ Lásd a „Skill shortage and surplus occupations in Europe” tanulmányt (Készséghiány és büfészakok Európában), CEDEFOP, 2016. „Az EU-ban az öt fő hiányszakma az informatikai és kommunikációs mérnök, az orvos, a természettudományos-technológiai-műszaki-matematikai szakember, a betegápoló és a szülész, valamint a tanár.” A helyzet régióként eltérő.

amelyek a hallgatókat hiányszakmákra vagy várható hiányszakmákra készítik fel. Számos uniós tagállamban kielégítetlen kereslet mutatkozik a természettudományi, technológiai, műszaki, (művészeti) és matematikai területeken (STE(A)M) végzettséggel rendelkezők, illetve az egészségügyi és tanári képesítéssel rendelkezők iránt¹¹. Másodsorban pedig valamennyi felsőfokú tanulmányokat végző hallgatónak, az általa választott tudományágtól függetlenül, el kell sajátítania azokat a transzverzális és kulcskompetenciákat, amelyek elősegítik a boldogulást. A magas szintű digitális készségek¹², a számolni tudás, az autonómia, a kritikus gondolkodás és a problémamegoldó képesség egyre nagyobb jelentőséggel bíró jellemzők.

Az, hogy az emberek milyen felsőoktatási tanulmányokat választanak, személyes motiváció, megfelelő iránymutatás, valamint a vonzó tanulási és karrierlehetőségek függvénye. A karrierlehetőségek végső soron a munkáltatókon és a szélesebb értelemben vett gazdaságon múlnak, az oktatás és a képzés szerepe azonban kulcsfontosságú. Az iskoláknak lehetőségükben áll, hogy minden tantárgyat érdekessé tegyenek a tanulók számára, így a matematikát és a természettudományokat is, valamint hogy segítsék a tanulókat a választásban. Fontos szerepet töltenek be továbbá abban is, hogy előmozdítsák a nők, a kisebbségek és más alulreprezentált csoportok szerepvállalását a természettudományi és műszaki területeken a felsőoktatásban, majd pedig a kapcsolódó szakmákban. A diplomások további tevékenységére vonatkozó megbízható információk, a végzett hallgatókkal való kapcsolattartás, valamint a jövőbeli készségigényekre vonatkozó előrejelzések mind értékesek az orientációs tanácsadók számára. A felsőoktatási rendszerek feladata a korszerű tartalom biztosítása, a megfelelő tanulmányi programok elérhetővé tétele azokon a területeken, ahol szakemberhiány mutatkozik, valamint olyan tanulási és tanítási módszerek kidolgozása, amelyek lehetővé teszik a hallgatók számára a szükséges körű és minőségű készségek megszerzését.

A megfelelően megtervezett felsőoktatási programok és tantervek, amelyek középpontjában a hallgatók tanulási szükségletei állnak, elengedhetetlenek az eredményes készségfejlesztés szempontjából. A képzések szélesebb körű választéka, ideértve a kétéves¹³ képzéseket, valamint a folyamatos szakmai fejlődésre rendelkezésre álló lehetőségek elősegítik azt, hogy a felsőoktatás jobban igazodjon az emberek igényeihez. A technológia új lehetőségeket kínál a tanulás és a tanítás szervezési gyakorlatának strukturálására¹⁴, ideértve a nyitott, online és vegyes tanulást¹⁵, a rugalmasság és a tanár–diák interakció fokozására. A nyitott oktatási segédanyagok és tanulási adatelemzések¹⁶ magukban hordozzák a tanulás fejlesztésének lehetőségét, de mindezidáig kiaknázatlanok maradtak. Miközben a felsőoktatás keretén belül jelentős oktatási tevékenység folyik kutatást végző intézményekben, a kutatás mint tanítási eszköz nincs kellőképpen kihasználva, a hallgatók pedig sok esetben nem

¹¹ Lásd: COM(2017) 228 final.

¹² (DigComp): <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp>

¹³ Rövid időtartamú képzések (EKKR 5).

¹⁴ <https://ec.europa.eu/jrc/en/open-education>

¹⁵ Jellemzően az online és a tantermi tanulást kombinálják.

¹⁶ A tanulókra és a tanulók helyzetére vonatkozó adatok felhasználása a hallgatók tanulási szükségleteinek megállapítása érdekében.

vesznek részt kutatási tevékenységben. Így a hallgatók lehetőségei korlátozottak az aktuális problémák felfedezése és kutatási készségeik fejlesztése terén. A digitális támogatású nyílt tudomány¹⁷ új lehetőségeket kínál e probléma kezelésére.

A felsőoktatás során továbbá lehetővé kell tenni a hallgatók számára azt, hogy **valódi problémákkal foglalkozó tevékenységeken** keresztül sajátítsanak el készségeket és szerezzenek tapasztalatokat, valamint lehetőséget kell biztosítani a munkaalapú tanulásra és, amennyiben ez megoldható, a nemzetközi mobilitásra. **A munkáltatókkal való együttműködés** lehetővé teszi a felsőoktatási intézmények számára, hogy tanterveiket relevánsabbá tegyék és eredményesen valósítsák meg, valamint hogy több lehetőséget biztosítsanak a hallgatók számára a magas színvonalú munkaalapú tanuláshoz való hozzáférésre.

Jó tanulmányi programokat tervezni, kidolgozni és megvalósítani nem könnyű. A **jó tanárok** nélkülözhetetlenek. Túl magas a felsőoktatásban oktató olyan tanároknak a száma, akik kevés vagy semmilyen pedagógiai képzésben sem részesültek, és továbbra is kivételesnek számítanak a tanárok folyamatos szakmai fejlődésébe történő rendszeres beruházások. A karrierlehetőségek javítására és a jó tanárok elismerésére irányuló nemzeti és intézményi stratégiák egyre gyakoribbak ugyan, de még mindig messze vagyunk attól, hogy általános gyakorlattá váljanak.

A Bizottság:

1. elindítja a **végzett hallgatók pályakövetésére irányuló európai kezdeményezést** a hallgatók pályájukon vagy további tanulmányaik során történő előrehaladására vonatkozó ismeretek nemzeti és uniós szintű javítása céljából. Ezáltal támogatja a pályaaorientációt, a programtervezést, az intézményi stratégia és a szakmai döntéshozatal fejlesztését. Az e csomag részét képező tanácsi ajánlást¹⁸ a végzett hallgatók körében végzett uniós szintű felmérés és a nemzeti pályakövetési mechanizmusokat javító együttműködés támasztja alá;
2. útjára indítja az **EU STE(A)M**¹⁹ koalíciót a különböző oktatási ágazatok, valamint a vállalkozói szektorban és a közszektorban jelen lévő munkáltatók részvételével az adott természettudományi, technológiai, műszaki, (művészeti) és matematikai (STE(A)M) tantárgyak felvételének ösztönzése, valamint a STE(A)M és egyéb tantervek modernizációja érdekében, például több multidiszciplináris program indítása, valamint a megfelelő karok és felsőoktatási intézmények közötti együttműködés révén;
3. ösztönzi az európai kreditátviteli és -gyűjtési rendszer szerint elismert szakmai gyakorlatok beépítését a felsőoktatási programokba, tovább erősíti az **Erasmus+**

¹⁷ A nyílt tudomány a tudományos kutatás és adatok mindenki számára elérhetővé tételére irányuló mozgalom.

¹⁸ Ebben a felsőoktatásban, illetve a szakoktatás és -képzés keretében végzettséget szerzők, valamint a tanulmányaikat képesítés nélkül abbahagyók is szerepelnek.

¹⁹ Az eddigi uniós projektek, így a **EU STEM koalíció** alapján. A STEM helyett a STEAM használata azt tükrözi, hogy a felsőoktatáson belül is egyre inkább elfogadottak az interdiszciplináris, vagyis tudományágakat összekötő megközelítések. A STEM szakmák és a művészet, illetve a formatervezés összekapcsolásának jelentős az innovatív, kreativitást ösztönző hatása.

gazdasági csoportosulásokat a szakmai gyakorlatok elérhetőségének és minőségének javítása érdekében, és támogatja az Erasmus+ **hallgatói szakmai gyakorlatokat, külön hangsúlyt fektetve a digitális készségekre**²⁰;

4. **digitális felkészültségi modellt** dolgoz ki és valósít meg annak érdekében, hogy segítse a felsőoktatási intézményeket, azok személyzetét és hallgatóit a digitális tanulási stratégiák alkalmazásában, valamint a korszerű technológiában rejlő lehetőségek, így a tanulási adatelemzés kiaknázásában. Ez kiegészül **a nyitott oktatásra vonatkozó kezdeményezésekkel kapcsolatban nyújtott iránymutatással**;
5. növeli **a felsőoktatásban részt vevő oktatók, doktorjelöltek és posztdoktori hallgatók stratégiai támogatását az Erasmus+ programon keresztül** annak érdekében, hogy segítsen nyújtson számukra pedagógiai és tantervkészítési készségeik fejlesztésében, méghozzá a pedagógusképzéssel kapcsolatos személyzeti mobilitásra vonatkozó célzott lehetőségek, valamint az Unió területén lévő tanárképző központok közötti fokozott együttműködés biztosításával.

2.2. Befogadó és összekapcsolt felsőoktatási rendszerek kialakítása

A felsőoktatásnak szerepet kell vállalnia az európai **szociális és demokratikus kihívások** kezelésében. Ehhez biztosítani kell azt, hogy a felsőoktatás befogadó legyen, vagyis nyitott legyen a tehetségek felé, bármilyen háttérrel is rendelkezzenek,²¹ és hogy a felsőoktatási intézmények ne elefántcsonttoronyok, hanem a helyi társadalomhoz kapcsolódó polgári tanulóközösségek legyenek. Az oktatóknak és a hallgatóknak kulcsfontosságú szerepük van a tapasztalati tények és bizonyítékok megvédésében, valamint a kutatási eredmények hatékony és széles körű közvetítésében.

A felsőoktatási tanulmányokat megkezdő és elvégző hallgatói populáció jellemzőinek tükrözniük kellene a szélesebb értelemben vett társadalmat. Ehhez a kormányzat, az iskolák és a felsőoktatás részéről beavatkozásra van szükség. A felsőoktatás iránt legkevésbé érdeklődő társadalmi csoportok esetében gyakoribb, hogy nem rendelkeznek alapkészségekkel (írni-olvasni, számolni tudás, digitális ismeretek), önálló tanulási tapasztalattal, és nincs egyértelmű elképzelésük arról, hogy mit jelent a felsőoktatás. Rendszeres **együttműködésre van szükség a felsőoktatási intézmények, iskolák, valamint a szakoktatási és -képzési szolgáltatók** között annak érdekében, hogy a hallgatókat ne a háttérük, hanem a tehetségük alapján készítsék fel és irányítsák, és rugalmas átmeneteket biztosítsanak a különböző oktatási és képzési formák között. Kulcsfontosságú a megfelelő pályaaorientáció és a mentorálás.

A felsőoktatási intézmények befogadóvá tételéhez továbbá **megfelelő feltételeket kell biztosítani az érvényesüléshez az eltérő háttérrel rendelkező hallgatók esetében**. Ez túlmutat a hátrányos helyzetű csoportok számára nyújtott pénzügyi támogatáson, ami ugyanakkor létfontosságú az alacsony jövedelmű háttérrel rendelkezők számára. A

²⁰ Lásd: COM(2017) 228 final. Erre példa a Horizont 2020 keretében támogatott „digitális lehetőségek” elnevezésű kísérleti program.

²¹ Összhangban az ENSZ 4., az inkluzív és minőségi oktatáshoz való egyetemes hozzáférés biztosítására vonatkozó fenntartható fejlesztési céljával.

tanulmányok sikeres befejezésének előmozdítása érdekében a felsőoktatási szolgáltatóknak holisztikus megközelítéssel kell megvizsgálniuk azt, hogy hogyan szerveződik az oktatás és az értékelés, intézkedéseket kell bevezetniük a hallgatók mentorálására vonatkozóan, valamint tanulmányi és nem tanulmányi támogatást kell nyújtaniuk²². A felsőoktatási intézményeknek valamennyi hallgató számára biztonságot nyújtó helyeknek kell lenniük, ahol nincs nemi alapú erőszak vagy megkülönböztetés. A problémák korai felismerése elengedhetetlenül fontos annak megállapításához, hogy a hallgatóknak milyen támogatásra van szükségük. Szükség van továbbá rugalmas tanulmányi lehetőségekre (részidős vagy online) és a korábbi tanulmányok szélesebb körben történő elismerésére ahhoz, hogy a felsőoktatás hozzáférhetőbbé váljon, különösen a felnőtt tanulók számára. A hátrányos helyzetű hallgatókat a felsőoktatáshoz való hozzáférésben és felsőfokú tanulmányaik elvégzésében támogató stratégiák ígéretes eszközök lehetnek e célkitűzések eléréséhez.

A felsőoktatás és a társadalom többi része közötti korlátok lebontása hozzájárulhat a tanulók **szociális és állampolgári kompetenciáinak**²³ fejlesztéséhez. Vannak olyan intézmények, amelyek „**polgári egyetem**” profilt építenek maguknak úgy, hogy helyi, regionális és társadalmi kérdéseket építenek be a tanterveikbe, bevonják a helyi közösséget az oktatási és kutatási projektekbe, felnőttképzést biztosítanak, valamint kommunikációt folytatnak és kapcsolatokat építenek ki a helyi közösségekkel. A jól szervezett önkéntes és közösségi munka különösen hatékonyan segítheti a hallgatókat szélesebb értelemben vett gyakorlati tapasztalataik és készségeik fejlesztésében. A felsőoktatási intézményeknek részt kell vállalniuk városaik és régióik fejlesztésében, akár a fejlesztési stratégiákban való részvétel, a vállalkozásokkal vagy a közszférával történő együttműködés, vagy a társadalmi kérdésekkel kapcsolatos nyilvános párbeszéd előmozdítása révén. A tudományos közösségen kívül, a helyi nyelveken nyújtott tájékoztatást ösztönözni és jutalmazni kell, például a szakmai előmenetel keretében.

A Bizottság:

6. Erasmus+ támogatás nyújtásával segíti a felsőoktatási intézményeket abban, hogy **a befogadást, a nemek egyenlőségét és a tanulmányi sikereket támogató integrált intézményi stratégiákat** dolgozzanak ki és hajtsanak végre a felvételtől a diploma megszerzéséig, többek között az iskolákkal, valamint a szakoktatási és -képzési szolgáltatókkal történő együttműködésben;
7. ösztönzi a **rugalmas és modulrendszerű képzési formák kidolgozását és tesztelését** a felsőoktatáshoz való hozzáférésnek az Erasmus+ stratégiai partnerségek számára meghatározott különleges prioritásokon keresztül történő támogatása érdekében;
8. támogatja a felsőoktatási intézményeket abban, hogy **az európai kreditátviteli rendszerben pontokat adjanak a tanulóknak önkéntes és közösségi tevékenységek végzéséért**, ismert pozitív példák alapján;
9. támogatja **a menekültek képesítéseinek elismerését** a felsőoktatáshoz való hozzáférésük elősegítése érdekében. A tevékenységek egy olyan, már folyamatban lévő Erasmus+

²² Ideértve az osztályon belüli különbözőségek kezelésével kapcsolatos tanárképzést.

²³ A kulskompetenciák európai referenciakeretében meghatározottak szerint.

projektre épülnek, amely gyakorlati iránymutatást nyújt és partneri tanácsadási tevékenységeket is magában foglal a NARIC²⁴, valamint az érdekelt felek és az e-tanulási modulok között, és kiegészítik a harmadik országbeli állampolgárok készségeinek felmérését segítő útmutatót.

2.3 Annak biztosítása, hogy a felsőoktatási intézmények hozzájáruljanak az innovációhoz

Számos felsőoktatási intézmény **új megoldásokat dolgoz ki a gazdasági, társadalmi és környezeti problémákra**. Nem könnyű feladat biztosítani azt, hogy ezek az erőfeszítések jól célzottak legyenek, és egyaránt hozzájáruljanak az aktuális és a hosszútávú kihívások megoldásához. Az innováció a gazdasági növekedés legfontosabb ösztönzője. A kutatóintézetek, a kutatással foglalkozó egyetemek, valamint az alkalmazott tudományokat oktató egyetemek egymástól eltérő, mégis egymással összefüggő módon járulnak hozzá az innovációhoz; földrajzi határokon belül és kívül egyaránt. A felsőoktatás innovációhoz való hozzájárulásának fokozása érdekében valamennyi felsőoktatási intézményi tevékenységre - oktatásra, kutatásra, a tágabb világgal való együttműködésre - kiterjedő intézkedésre van szükség. Az intézményeknek nyitott innovációs és vállalkozói kultúrát kell kiépíteniük.

Az új elképzelések és felfedezések kiindulópontja az emberi kíváncsiság, kreativitás és kezdeményezőkézség. Valamennyi felsőoktatási képzési formának arra kell irányulnia, hogy felkészítse a hallgatókat az új koncepciók megértésére, a kritikus és kreatív gondolkodásra, valamint arra, hogy vállalkozó szellemben cselekedjenek új elképzelések kifejlesztése és alkalmazása érdekében. A **magas színvonalú posztgraduális és doktori képzés** kulcsfontosságú. Itt végeznek azok a kutatók, fejlesztők és „innovációs menedzserek”, akik a mozgatórugói a tudományos felfedezéseknek, valamint az új elképzelések terjesztésének és alkalmazásának. Az Amerikai Egyesült Államokkal és Japánnal összevetve az EU-ban tudományos doktori fokozattal rendelkezők közül kevesen vállalnak munkát a felsőoktatás világán kívül. A felsőoktatási intézményeknek ezt úgy kell ösztönözniük, hogy a doktori programok keretében nagyobb hangsúlyt fektetnek az ismeretek alkalmazására, valamint a jövőbeni munkáltatókkal való együttműködésre.

A felsőoktatási intézményeknek továbbá nagyobb szerepet kell vállalniuk a helyi és regionális fejlesztésekben. Az EU-ban az innováción keresztül történő regionális fejlesztésbe való befektetéseket az **intelligens szakosodás** elve vezérli, amely szerint a regionális befektetéseket és az innovációs erőfeszítéseket a nagy növekedési potenciállal rendelkező ágazatokra kell összpontosítani. A felsőoktatási intézmények többet tehetnek annak érdekében, hogy előmozdítsák a kapcsolatokat az oktatók, a vállalkozók és az állami hatóságok között, hogy oktatási kínálatukat az intelligens szakosodási stratégiákban meghatározott szükségletekhez igazítsák, megragadják az innovációs lehetőségeket a kiemelt ágazatokban, és segítsék a helyi vállalkozásokat és egyéb szervezeteket abban, hogy megértsék és magukévá tegyék az újfajta gondolkodásmódokat. Mindennek a megvalósítására egy szélesebb körű kulturális változás részeként kell sort keríteni, melynek során a felsőoktatási intézmények **„vállalkozói szemléletű szereplőkké”** válnak. Az EU által

²⁴ Felsőfokú Tanulmányok és Oklevelek Elismerésével Foglalkozó Nemzeti Információs Központok.

támogatott HEInnovate eszköz²⁵ hozzájárul ahhoz, hogy az innováció és a vállalkozói szellem az általános intézményi stratégia központi elemévé váljon. A kiválósági pecsét további lehetőségeket biztosít a kutatásba és a innovációba való beruházásra²⁶.

A jövő újításai a ma végzett kutatási tevékenység és az eredményeket kiaknázó kreatív tehetség függvényei. A kormányoknak és a felsőoktatási rendszereknek intelligens befektetéseket kell eszközölniük a jelenleg is sikeres úttörő kutatási területek fejlesztése érdekében. A kutatási kiválóság elérése szorosan összefügg a nemzetközi együttműködéssel és mobilitással: ez a Horizont 2020 kezdeményezés egyik fő feladata. Az EU azonban többet tehetne a **kutatási központok megerősítéséért** Európa több részén, valamint annak ösztönzése érdekében, hogy a tudományos eredmények piacképes innovációkban öltsenek testet.

A Bizottság:

10. kiterjeszti az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) **regionális innovációs program (EIT RIS) modelljét és az EIT-jelölést²⁷ több egyetemre és régióra a vállalkozói és innovációs készségek erőteljesebb fejlesztése érdekében, valamint azért, hogy jobban felkészítse a doktorjelölteket és a hallgatókat az innovatív vállalkozásokban való munkavégzésre;**
11. támogatja a **kreativitást és innovációt támogató tanítási módszerek** kifejlesztését és tesztelését a felsőoktatásban, az OECD és az Európai Bizottság között az iskolai ágazatban megvalósuló együttműködésre²⁸ építve;
12. tovább bővíti **A felsőoktatás az intelligens szakosodásért projektet²⁹**, hogy tanácsot nyújtson az állami hatóságoknak arra vonatkozóan, hogyan vonják be a felsőoktatási intézményeket, valamint, amennyiben erre lehetőség van, az EIT tudományos és innovációs társulásait (TIT) az intelligens szakosodási stratégiák megtervezésébe és végrehajtásába;
13. a **Marie Skłodowska-Curie-cselekvések** keretében lehetőségeket teremt a tagállamok és a régiók között az innováció és a kutatás területén fennálló különbségek megszüntetésére, és a kevésbé fejlett régiókból történő elitelvándorlás kezelésére;
14. fokozza **az egyetemek és a vállalkozások közötti együttműködés** uniós támogatását azáltal, hogy az egyetemek és a vállalkozások félévente megrendezésre kerülő fórumának központi szerepet ad a felsőoktatási intézményekről és a regionális fejlesztésekről folytatott európai szintű véleménycserében, és ösztönzi az **egyetemek és vállalkozások regionális és nemzeti fórumainak** létrehozását szerte az EU-ban.

²⁵ <https://heinnovate.eu>

²⁶ A kiválósági pecsét az Európai Bizottság minőségi védjegye, amelyet a Horizont 2020 keretében benyújtott, kedvező elbírálást kapott, de a források korlátozottsága miatt támogatásban nem részesített kitűnő kutatási és innovációs projektek kaphatnak meg.
(https://ec.europa.eu/research/soe/index.cfm?pg=opportunities_msca)

²⁷ <https://eit.europa.eu/activities/education/eit-label>

²⁸ Az OECD CREASSESS projektje.

²⁹ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/hess> .

2.4. A hatékony és eredményes felsőoktatási rendszerek támogatása

A felsőoktatási intézmények és rendszerek akkor nyújthatják azt, amire Európának szüksége van, ha megfelelő és hatékonyan alkalmazott emberi és anyagi erőforrásokra, valamint ösztönzőkre és jutalmakra támaszkodnak. Az uniós tagállamok többségében továbbra is a kormányok a felsőoktatás fő finanszírozói, és minden esetben kulcsfontosságú szerepet játszanak **az ösztönzők, a célkitűzések és a minőségi előírások meghatározásában** a felsőoktatási rendszer egésze számára.

Ahogy nőnek a felsőoktatással szembeni elvárások, a kormányok és a felsőoktatási intézmények számára nagyobb kihívást jelent a **beruházások célzata és kiegyensúlyozása**. Kérdés, hogy lehet, illetve kell-e több magánpénzt fordítani a felsőoktatás finanszírozására. További kérdés, hogy hogyan kell olyan finanszírozási rendszereket kialakítani, amelyek arra ösztönzik a felsőoktatást, hogy azt nyújtsa, amire a társadalomnak szüksége van, és amelyekben összehangoltan jelennek meg az olyan célkitűzések mint a hatékonyság, a méltányosság és az eredményesség. Számos tagállam próbálkozik olyan teljesítmény alapú finanszírozási és intézményi megállapodásokkal, amelyek meghatározzák az állami finanszírozásért cserébe az adott felsőoktatási intézmény által teljesítendő közösen kitűzött célokat. Ezeknek a tevékenységeknek az első eredményei ígéretesek ugyan, de nagy kihívást jelen az előrehaladás mérését szolgáló megfelelő mutatók meghatározása.

Az általános finanszírozási rendszeren belüli strukturális intézkedéseken felül egyes országok célzott ösztönzőket vezetnek be a felsőoktatás bizonyos aspektusainak javítása érdekében. **A jó minőségű oktatással összefüggő megbecsülés és elismerés** növelése érdekében egyes országok új típusú oktatói ösztöndíjakat és oktatási kiválósági keretrendszereket vezettek be. Más ösztönzők az oktatás és a kutatás közötti kapcsolat erősítésére irányulnak a minőségi keretrendszerek és a finanszírozási rendszerek hatékonyabb integrációja révén³⁰. Finanszírozási kezdeményezésekre is sor került a felsőoktatási intézmények és külső partnerek közötti kapcsolatok kiépítése, a kutatáson alapuló oktatás ösztönzése, az interdiszciplináris oktatás és kutatás támogatása, valamint a gyakorlati innováció oktatásba történő bevonása érdekében.

Miközben a felsőoktatási intézmények az állami hatóságok által alkotott keretek (finanszírozás, akkreditáció, minőségbiztosítás) között működnek, az erőforrások elosztásának és az ösztönzők létrehozásának az intézményeken *belül* igen nagy hatása van. A jó intézményi vezetés, valamint a hatékony **belső együttműködés és erőforrás-gazdálkodás** még nagyobb jelentőséggel bír, amikor az intézmények feladatköre kibővül, és nagyobb hangsúly helyeződik a teljesítmény mérésére és igazolására.

A Bizottság:

15. elindítja a **felsőoktatási rendszerek finanszírozási, ösztönzési és jutalmazási struktúráinak felülvizsgálatát** az OECD-vel együttműködve, a felsőoktatási ösztönzők

³⁰ Vannak olyan kutatásfinanszírozási rendszerek, amelyek kiválasztási szempontjai között szerepel a kutatás oktatásban történő alkalmazása.

és finanszírozás helyes megtervezésére vonatkozó, **az uniós tagállamok közötti partneri tanácsadási program** alapján;

16. biztosítja a kutatók ösztönzését oktatói feladatok végzésére és/vagy arra, hogy ilyen képzésben vegyenek részt, a **Marie Skłodowska-Curie-cselekvések** szerves részeként.

3. A FELSŐOKTATÁSNAK NYÚJTOTT UNIÓS TÁMOGATÁS ÉSSZERŰSÍTÉSE

Az előrelépéshez szükség van az uniós tevékenységek és finanszírozás hatékonyabb koordinálására ...

Az itt felvázolt prioritások szemléltetik, hogy a felsőoktatásnak az oktatásban, a kutatásban, a társadalomban és az innovációban — a tudási spirál négy elemében — betöltött különböző szerepei milyen mértékben kapcsolódnak egymáshoz³¹. A felsőoktatási rendszerek hatékony működéséhez fel kell ismerni és erősíteni kell ezeket a kapcsolatokat mind az egyes felsőoktatási intézmények stratégiáiban, mind a nemzeti és a regionális felsőoktatási politikában, valamint az EU által végzett valamennyi tevékenységben.

...a szakpolitikai döntéshozatal és gyakorlat adatokkal történő alátámasztása érdekében

A felsőoktatási szakpolitikák, rendszerek és az egyes intézmények teljesítményének összehasonlítható mérésével az EU segít betekintést nyújtani abba, hogy mi az, ami működik. Ez felhasználható viták kezdeményezésére a nemzeti rendszereken és intézményeken belül, és alapul szolgálhat arra, hogy jobb megoldásokat találjanak a problémákra.

A felsőoktatásra vonatkozó adatgyűjtés megszilárdítása és javítása érdekében a Bizottság:

17. optimalizálja az uniós adatgyűjtési eszközök közötti szinergiákat egy **felsőoktatással kapcsolatos tudásközpont** létrehozásával, ami magában foglalja az európai felsőoktatási nyilvántartást (ETER)³², az U-Multirank rangsort³³, valamint a pályakövetési tanulmány javasolt kísérleti szakaszát, és javítani fogja az adatminőséget, az összehasonlíthatóságot, az adatgyűjtést és a mutatókat, valamint levonja az uniós felsőoktatási adatbázisok eddigi alkalmazásának tanulságait;

18. támogatja az **Eurydice hálózat** munkáját és megerősíti a Bizottság **együttműködését az OECD-vel** és annak tagállamaival a felsőoktatás, a kutatás és az innováció területén, a párhuzamos erőfeszítések elkerülése és a közös munkából származó előnyök élvezése érdekében.

...biztosítja a rendelkezésre álló erőforrásoknak a felsőoktatásba történő stratégiai befektetésekre való felhasználását

Az **Erasmus+** támogatáson felül az **európai strukturális és beruházási alapokból** is jelentős támogatás jutott a felsőoktatás részére az Unió számos területén, különösen a kevésbé

³¹ A négyes spirál leírását lásd a kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentumban.

³² https://ec.europa.eu/education/resources/european-tertiary-education-register_hu

³³ <http://www.umultirank.org/#!/home?trackType=home>

fejlett régiókban³⁴. A HESS-projekt³⁵ fontos elemét képezi a Bizottság jelenlegi stratégiájának, ami arra irányul, hogy segítséget nyújtson a felsőoktatási intézményeknek ezeknek az erőforrásoknak az optimalizálásában a regionális gazdaságokra gyakorolt hatásuk és innovációs teljesítményük javításával. Az **Európai Stratégiai Beruházási Alapot** (ESBA) is kezdik felhasználni arra, hogy magánbefektetőket vonzzanak olyan konkrét felsőoktatási tevékenységekhez, amelyek jó kilátásokkal kecsegtetnek ugyan a pénzügyi megtérülést illetően, mégis elriasztják a hagyományos magánszektorbeli hitelezőket.

... és elősegíti a nemzetközi együttműködést, cseréket és mobilitást a minőség javítása érdekében

Intézkedéseivel a Bizottság biztosítani kívánja az oktatás, a kutatás és az innováció bevált gyakorlatainak és legújabb fejlesztéseinek a lehető legszélesebb körben történő megosztását és alkalmazását Európában és világszerte egyaránt. Az **eszmék nemzetközi áramlásának** mozgatói a hallgatók, a kutatók, az oktatók, az intézmények és a kormányok közötti **együttműködés**; az egyének fizikai **mobilitása**; valamint a „nemzetközivé válás belföldön” támogatása az európai felsőoktatási intézmények körében. Mindez hozzájárul ahhoz, hogy az intézmények nyitottabbá váljanak a világra, és segít az elitelvándorlás megfékezésében.

Az uniós felsőoktatási és kutatási programok egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a nemzetközi együttműködésre, tükrözve az összetett globális kihívások megoldásához szükséges szakterületek körét. A Bizottság a továbbiakban is segíti a hallgatói és oktatói mobilitást azáltal, hogy biztosítja a hallgatókról és kutatókról szóló átdolgozott irányelv³⁶ tagállamok általi végrehajtását és ösztönzi az elektronikus adatcserét az európai felsőoktatási intézmények, valamint a mobilis hallgatók és oktatók között. Tekintettel a bolognai folyamattal foglalkozó 2018. évi miniszteri konferenciára, a Bizottság összehívja az uniós tagállamokat is annak érdekében, hogy megvitassák a jövőbeni együttműködés irányát az európai felsőoktatási térségben.

A **következő többéves uniós költségvetés** előkészítése során a Bizottság megvizsgálja a tagállamokkal együtt az oktatás, kutatás és innováció területén meghatározott közös uniós célok jövőjét, és törekszik arra, hogy fokozza az együttműködést ezeken a területeken, alátámasztandó az ebben a közleményben meghatározott célkitűzések elérését.

A Bizottság:

19. egyszerűsíti a hallgatói mobilitást a **hallgatói adatok elektronikus cseréjére** vonatkozó meglévő Erasmus+ programokra³⁷ építve, és megvizsgálja az **elektronikus hallgatói azonosítási rendszerek** létrehozásának megvalósíthatóságát a hallgatói szolgáltatásokhoz és adatokhoz való határokon átnyúló hozzáférés lehetővé tétele érdekében;

³⁴ 2020-ig csaknem 13 milliárd EUR összegű strukturális és beruházási alap került kiosztásra felsőoktatási és állami kutatási infrastruktúrára.

³⁵ Higher Education for Smart Specialisation - felsőoktatás az intelligens szakosodásért.

³⁶ [Az \(EU\) 2016/801 irányelv.](#)

³⁷ <https://www.erasmuswithoutpaper.eu/>, <http://europeanstudentcard.eu/>, <http://www.emrex.eu>

20. megbeszélést kezdeményez a tagállamokkal és az érdekelt felekkel az **Erasmus+ félidős értékelésének** részeként a hallgatóknak, az oktatóknak, az intézményeknek és a felsőoktatási rendszereknek nyújtott hatékony támogatásról.

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

E megújított program végrehajtásához szükség lesz az érdekelt felek együttműködésére a felsőoktatáson belül és kívül egyaránt. A Bizottság párbeszédet kezdeményez ezeknek az intézkedéseknek a végrehajtásáról, és továbbra is együttműködik az érdekelt felekkel a tagállamok, az Európai Parlament, a Régiók Bizottsága, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és az Európai Beruházási Bank Csoport mellett a program megvalósítása, valamint a jelenlegi és jövőbeni uniós finanszírozási programok prioritásaival való összhang biztosítása érdekében.

Ez a megújított felsőoktatási program a Bizottságnak a fiatalok támogatására és a szociális jogok európai pillérének megerősítésére irányuló átfogóbb stratégiája részét képezi. Az iskolai fejlesztésről és a kiváló oktatásról szóló közlemény, valamint az Európai Szolidaritási Testület kiegészítéseként felismeri a felsőoktatás kulcsfontosságú szerepét a virágzó, befogadó, demokratikus társadalmak alapjainak megteremtésében. E program megvalósítása során a Bizottságnak, a tagállamoknak és az érdekelt feleknek e végső célt kell szem előtt tartaniuk.